

Täysistunto

Keskiviikko 23.2.2022 klo 13.59—21.12

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 5/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskustelu, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

18.26 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön 5/2022.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annettua lakia siten, että pienten yritysten sulkemiskorvausta ja matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritysten kustannustukea muutettaisiin. Sulkemiskorvauksella kompensoitaisiin koronapandemian hallintaan liittyvien sulkemismääräysten ja yleisötilaisuuksien kieltämisen aiheuttamia vahinkoja yritystoiminnalle. Kustannustuella kompensoidaan lievempien rajoitusten kielteisiä vaikutuksia rajoituksista kärsiville toimialoille ja yrityksille. Esityksessä tavoitteena on yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa.

Talousvaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä muutettuna, ja lisäksi tähän mietintöön sisältyy kaksi lausumaehdotusta. Ja etenemme tässä siten, että tähän sisältyy yksi vastalause.

Normaalioloissa markkinoiden toimivuuden kannalta on tärkeää, että lainsäädäntötoimet puuttuisivat mahdollisimman vähän lähtökohtaan yritysten kilpailuedellytysten tasapuolisuudesta. Koronapandemia ja sen johdosta säädetyt rajoitukset ovat kuitenkin kohdelleet elinkeinotoimintaa valtavin eroin, minkä vuoksi on perusteltua, että tätä vastaavasti myös julkisin varoin rahoitetut tuet vaihtelevat sen mukaisesti, kuinka liiketoiminta on häiriintynyt. Tukijärjestelmän tulee kohdistua mahdollisimman tarkasti ja oikeudenmukaisesti juuri koronapandemiasta ja sen rajoitustoimista aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korjaamiseen ja pitkäaikaisten vaurioiden estämiseen.

Talousvaliokunta on aiemmin tähdentänyt, että kustannustukijärjestelmän oikeutuksen arvioinnissa keskeistä on, että sen tarkoituksena on olla nopea ja väliaikainen likviditeettituki tilanteessa, jossa yritysten toimintaedellytykset ovat ilman niiden omaa syytä voimakkaasti ja odottamattomasti heikentyneet ja normaalioloissa kannattava toiminta muuttunut hetkellisesti kannattamattomaksi. Tällaisissa tilanteissa myös tukimuodot, jotka eivät nor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

maaliolosuhteissa olisi perusteltuja tai sallittuja, voivat olla hyväksyttäviä. Kustannustuki olisi soveltamisalaltaan edelleen tarkoitettu ensisijaisesti lain liitteessä mainituilla toimialoilla toimiville matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksille. Lisäksi sitä voitaisiin myöntää, mikäli yritykseen on kohdistunut julkisoikeudellinen koronapandemian hallintaan liittyvä rajoitus joko suoraan tai mikäli julkisoikeudellinen rajoitus on kohdistettu tukea hakevan yrityksen merkittävään asiakaskuntaan.

Kustannustuen tarkoitus on kohdistua nykyisellään vain julkisoikeudellisista rajoituksista kärsiviin toimialoihin ja yrityksiin. Kyseessä ei siten olisi enää niin sanottu yleinen kustannustuki, jolla tuettaisiin koronapandemian aiheuttamia yleisiä liiketoiminnan vaikeuksia yrityksille. Tuen myöntämisen edellytyksenä pidettävää liikevaihdon alenemavaatimusta laskettaisiin siten, että liikevaihdon aleneman tulisi olla yli 25 prosenttia aiemman kustannustukisääntelyn mukaisen 30 prosentin sijaan. Tämä on ehkä keskeisimpiä muutoksia tässä esityksessä. Tuen myöntämisen edellytykset pysyisivät pääosin ennallaan.

Ja sitten lyhyesti sulkemiskorvauksesta:

Sen lähtökohdat ovat hieman erilaiset kuin kustannustuen. Lainsäädäntöön tai viranomaismääräyksiin perustuneet sulkemis- ja rajoitusmääräykset ovat merkinneet tietyn elinkeinon harjoittamisen kieltämistä lähes kokonaan määrääjäksi ja siten hyvin voimakasta puuttumista perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapauteen. Lisäksi sääntelyllä on puututtu elinkeinonharjoittajien perustuslain 15 §:ssä tarkoitettuun omaisuuden suojaan. Näin ollen siis sulkemismääräysten taustalla on ollut hyvin painavia perusoikeuksiin liittyviä punnintoja ja perusteita, ja tähän on myöskin perustuslakivaliokunta ottanut kantaa. Ottaen huomioon rajoitussääntelyn poikkeuksellisen huomattavat vaikutukset ja vaikutusten äkillisyys perustuslakivaliokunta on pitänyt välttämättömänä, että kohtuullisesta kompensoimisesta ja vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille säädetään lailla.

Tämä lyhyesti tästä sulkemiskorvauksesta, ja siihen liittyy myöskin valiokunnan tekemä muutosesitys ihan pykäliin asti, eli sieltä poistettaisiin sana ”pienille”, ja pienille yrityksille tarkoitettua sulkemiskorvausta laajennettaisiin. Tämä muutos parantaa yritysten asemaa ja mahdollistaa joidenkin yritysten pääsemisen tämän tuen piiriin jo tässä vaiheessa tämän lain myötä. Vielä odotamme hallitukselta saapuvaksi suurten yritysten sulkemiskorvaukseen liittyvää lainsäädäntöä, kunhan EU-prosessit on saatu hoidettua.

Ihan vielä haluaisin nostaa muutaman punninnan tämän lainsäädännön tarkoituksenmukaisuudesta, koska se on paikallaan. Talousvaliokunnan saama asiantuntijaselvitys on ollut jakautunutta nyt ehdotetun tuen tarkoituksenmukaisuuden suhteen. Kuulemisissa on esitetty, että pandemian johdosta myönnettyt tuet ovat olleet niukkoja sekä määrällisesti että tukikelpoisten toimintojen määrittelyn suhteen erityisesti kansainvälisessä vertailussa mutta myös absoluuttisesti.

Toisaalta valiokunta on saanut selvitystä, jonka mukaan pandemian alkuvaiheen likviditeettikriisin myötä uhanneen konkurssiaallon torjumisen jälkeen kustannustuen kaltaisten instrumenttien vaikutus on ollut vähäinen tai joidenkin asiantuntijanäkemyksen mukaan jopa negatiivinen. Varmasti tulemme tarvitsemaan laajempaa punnintaa näistä yrityksille kohdennetuista tuista koronakriisissä ja tämän kokonaisuuden läpi katsomista. Ja toivon, että tähän punnintaan, jota valiokunta on ansiokkaasti mietintöön kirjannut, myöskin tutustutte, koska aikataulun puitteissa ei ole mahdollista sitä kokonaisuutena tässä avata.

Valiokunta kiinnittää myöskin huomiota siihen, että tämä hallituksen esitys tuli eduskunnalle käsiteltäväksi suhteellisen kohtuuttomassa aikataulussa ottaen huomioon, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

tämä on sidottu lisätalousarviomenettelyyn ja tätä lainsäädäntöä myöskin odotettiin pitkään. Ja valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarve turvautua ehdotetun kaltaiseen lainsäädäntöön on ollut tiedossa jo pitkään, ja toivon, että tämä viesti kohtuuttomista määräajoista menisi perille myöskin valtioneuvoston piiriin, mikäli joudutaan — ja todennäköisesti kun vielä joudumme — koronayritystukilainsäädäntöä jatkossakin käsittelemään.

Ja kaksi lausumaehdotusta sisältyy tähän, ja lyhyesti vielä niistä. 1) Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toteuttamaan vaadittavat toimet, joilla turvataan tilannehuoneen/datahuoneen toiminnan jatkuminen välittömästi. Tähän liittyvä taustoitus on mietinnössä. Voitte tutustua siihen. Ja toinen lausumaehdotus kuuluu siten, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimittaa talousvaliokunnalle kaikki hallinnonalat kattavan ja kansainvälisen toimialoittain jäsennettyä vertailua sisältävän selvityksen koronapandemian aikana myönnettyistä yritystuista maaliskuun 2022 loppuun mennessä.

Tässä tiivistetysti, arvoisa puhemies. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

18.34 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Koronapandemian aikana on käsitelty useita korvauspaketteja, ja toki toivomus on, että päästään mahdollisimman pian rajoitteista täysimääräisesti eroon ja että niitä ei tarvitsisi myöskään enää ottaa käyttöön. Täyttä varmuutta ei tietenkään voi olla, mutta sinänsä tilanne vaikuttaa siltä, että tämä voisi olla mahdollista. Kolmannetkin rokotteet ovat olleet pitkään jo saatavilla ja myöskin neljännet rokotteet tietyille riskiryhmille. Kaikkein tärkein keino myöskin elinkeinojen edellytysten ylläpitämiseksi on se, että ihmiset ovat ottaneet tämän rokotesuojan, joka sitten suojaa vakavilta tautimuodoilta, ja nyt tilanne on siltä osin eri.

Elikkä nyt on päästävä kyllä ihan normaalitoimintaan, ja tällöisten pakettien ei sitten tarvitse enää olla osa toimintaa, vaan meidän yritykset, jotka ovat joutuneet kärsimään tästä epidemiasta monilla aloilla, toivottavasti pääsevät ihan normaalisti toimimaan.

Arvioiden mukaan kuluttajilla on säästöjä, joita voidaan sitten käyttää, kun tämä yhteiskunta toimii ihan ennallaan, ja sinänsä lupaavia merkkejä taloudesta on ollut jopa siinä määrin, että inflaatio on ollut hyvin korkeaa, mikä ei tietenkään ole pelkästään hyvä asia, mutta työllisyys on kehittynyt hyvin ja talous pyörii jälleen.

On kuitenkin huomattava, että tämä selvitys, jota me nyt edellytettiin — me halutaan tietää tarkemmin, mihin yritystuet ovat menneet ja mihin ne on käytetty, ja että tehdään niistä ajantasainen vertailu — on tosi tärkeätä, koska tietyillä aloilla, esimerkiksi tapahtuma- ja kulttuurialalla, toimijat eivät ole saaneet riittävästi korvauksia. Se johtuu monesta seikasta, myöskin siitä, mikä on se yritysmuoto ja onko ollut alihankkijana ja niin edelleen. Totta kai tätä on sitten yritetty korvata myös sieltä OKM:n puolelta.

Tässä myös tärkeä huomio on se, että teimme lausuman siitä, että tämän tilannehuoneen jatko on turvattava välittömästi. On saatu erittäin tärkeää tietoa tutkijoilta tämän pandemian aikana esimerkiksi juuri työllisyyskehityksestä ja siitä, kuinka tuet ohjautuisivat mahdollisimman hyvin, ja nyt onkin äärimmäisen tärkeätä, että tämä toiminta jatkuu ja se turvataan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vallin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

18.37 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on yritysten kustannustuki kuto-
nen ja sulkemiskorvaus. Kaksi vuotta kestäneiden koronatoimien takia valtio on pyrkinyt
korvaamaan rajoitus- ja sulkutoimien aiheuttamia vahinkoja yrityksille. Hyvä näin, eivät-
hän nämä sulk- ja rajoitustoimet ole yrittäjien ja yritysten vika tai vastuulla.

No miten korvaaminen on onnistunut? Vastaus on, että ei erityisen hyvin. Tukia on voi-
nut hakea lyhyissä, muutaman kuukauden pätkissä, ja jokainen hakukierros on hakukritee-
rien epätarkkuuden takia osittain epäonnistunut. Me perussuomalaiset olemme matkan
varrella yrittäneet puuttua hakukriteerien vikoihin, mutta hallitus ei ole meitä kuunnellut.

Ensimmäiseen kustannustukeen kesäkuussa 2020 teimme jo muutosehdotuksen. Sa-
noimme, että mielestämme kustannustuen myöntämiseen edellytettyä liikevaihtorajaa oli-
si pitänyt madaltaa, jotta olisi huomioitu paremmin pienet yrittäjät. Ehdotuksemme äänes-
tettiin kumoon. Elinkeinoministeri jopa piikitteli minua tässä salissa, kun esittelin havain-
toani epäkohdasta. Se oli hänen mielestään politikointia. Miten sitten kävikään? Kun hal-
litus toi lokakuussa esityksen kustannustuki 2:sta, se oli kuitenkin ottanut neuvostamme
vaarin ja poistanut tuon liikevaihtorajan. Virhettä ei siis korjattu, kun me sitä ehdotimme,
vaan vasta neljä kuukautta myöhemmin.

Jätimme kustannustuki 2:eenkin talousvaliokunnassa vastalauseen, jossa ehdotimme
tuen alarajan laskemista tuhanteen euroon. Valtiokonttorihan oli raportoinut, että tämä oli
toinen suurin syy hakemusten hylkäämiseen aikaisemmin. Monille kansanedustajille tonni
kuulostaa pikkurahalta, mutta me perussuomalaiset ajattelempa asian niin, että tonnikin
on iso raha silloin kun pankkitili on tyhjä ja laskuja pitäisi maksaa. Tuen alarajan pudotta-
minen tuhanteen euroon ei kelvannut hallitukselle, vaan ehdotuksemme äänestettiin ku-
moon, ja jälleen sama toistui: Rajoitukset jatkuivat, ja kustannustuki kolmosen hallitus toi
maaliskuussa 2021. Siinä oli nyt huomioitu pienimmät yrittäjät jo vähän paremmin. Aikaa
oli taas kuitenkin kulunut neljä pitkää kuukautta.

Ehdotimme vielä kolmanteen kustannustukeen jättämässämme vastalauseessa, että hal-
litus mahdollistaisi aiempien kustannustukien ajalta uuden haun siten, että ilman tukia jää-
neet voisivat saada korvauksia taannehtivasti. Se ei käynyt hallituspuolueille: ehdotuksem-
me äänestettiin kumoon, eivätkä ne yrittäjät, joille ne kriteerit eivät sopineet, saaneet tukea
noilta ajoilta.

Kustannustuki nelonen tuli sitten toukokuussa 2021. Siinä haluttiin kohdentaa tukea eri-
tyisesti tapahtuma-alalle, jolla kärsittiin todella paljon koronarajoituksista. Vaikka paketi-
sa oli paljon hyvääkin, ehdotimme siihen, tällä kertaa yhdessä kokoomuksen kanssa, pa-
rannuksia muun muassa musiikkialan ammatinharjoittajille ja musiikkifestivaalien järjes-
täjille. Nämä parannukset eivät taaskaan hallitukselle kelvanneet.

Arvoisa puhemies! Rajoitusten ja sulkujen jatkuessa olemme ehdottaneet liikevaihdon
aleneman ja omavastuun pudottamista. Siihen ei ole heti suostuttu, ja aikaa on jälleen ku-
lunut, ja vasta nyt hallitus on suostunut pudottamaan nuo mainitsemani kriteerit 30 prosen-
tista 25 prosenttiin — mutta ei vielääkään 20 prosenttiin, mikä olisi mielestämme oikein.
Siksi teen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tähän kustannustuki kutoseen pykälämuutosesi-
tyksen perussuomalaisten vastalauseen mukaisella tavalla, eli että liikevaihdon alenemak-
si ja omavastuuksi riittää 20 prosenttia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan korostaa, että Suomi on ollut kitsas tukemaan yrityk-
siään verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan. Saamani tiedon mukaan Suomi on
häntäpäässä yritysten suorissa koronatuissa Euroopassa. Talousvaliokunnalle toimitettu
kansainvälinen vertailu on ollut puutteellista, ja siksi talousvaliokunta on tehnyt mietin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

töön siitä lausumaehdotuksen. Toivon hartaasti, että myös tämän salin vasemmistolaisiin osa ottaa nyt opikseen tästä eikä vastaavaa epätasa-arvoa ja syrjintää enää koskaan kohdistu suomalaisiin yrityksiin ja yrittäjiin kriisien aikana — ja niitä kriisejä näköjään pukkaa koko ajan lisää.

Hallitukselle: Olette elpymisvälineen ja muiden EU:n, voisi sanoa, vedätysrahastojen kautta tukeneet muiden maiden, muun muassa Italian ja Espanjan, yrityksiä erittäin avokätisesti lisäämällä Suomen valtion yhteisvelkavastuita pitkälle tulevaisuuteen. Jos ne miljardit eurot olisi käytetty kotimaassa, kuten moni asiantuntija on myöskin ehdottanut, olisi hyöty ollut Suomen taloudelle huomattavasti parempi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Piirainen poissa. — Edustaja Talvitie.

18.43 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä ovat tosiaan kustannustuki ja sulkemiskorvaus, jotka molemmat koskettavat erityisesti matkailu- ja ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksiä. Ne ovat tarpeellisia ja välttämättömiä ja yhteiskunnallisesti myöskin vaateita ja vastuita siihen, että olemme rajoittaneet hyvin vahvasti elinkeinovapautta.

Elinkeinovapaus on kuitenkin meidän perustuslaissa määrätty oikeus, ja siltä osilta on ollut myöskin oikeus ja kohtuus yrittäjille tietää, että sulkemis- ja rajoittamistilanteessa korvauksia tai tukia on tulossa. On sinänsä harmi, että kun esimerkiksi viime vuoden lopussa hallitus asetti yllättäen rajummat uudet rajoitustoimet, ei pystytty informoimaan siitä, mikä tukimuoto ja mikä sulkemiskorvaus aiotaan säätää, vasta kuin sitten reilusti tämän vuoden puolella. Eli epätietoisuus sekä kustannustuesta että sulkukorvauksista on ollut monelta yrittäjältä se viesti, lisäksi myöskin kohtuuttomat käsittelyajat sekä se, että esimerkiksi kahden tuen päällekkäisyys on aiheuttanut tilanteita, että jos toista tukea tulisi maksatukseen alle 2 000 euroa, se on tarkoittanut sitä, että sitä tukea ei ole saanut ollenkaan.

Olen jo aiemmin ehdottanut, että tämä alaraja, 2 000 euroa, olisi tässä digi-Suomessa pystytty ja pitänyt alentaa sinne 250—500 euroon. En ymmärrä, mistä tämä 2 000 euron alaraja on, kun me olemme monelle yrittäjälle tärkeätä työttömyyskorvaustakin säätäneet, muutamien satojen eurojen työttömyyskorvausta, ja tiedetään, että jokaiselle yrittäjälle ovat tällä hetkellä olleet tärkeitä muutamit sadat eurot puhumattakaan muutamista tuhansista euroista.

Eli on hyvä, että tämä nyt tulee, mutta tärkeätä on, että tästä myöskin pystytään jotain oppimaan. Kun kriisiä ja meidän pandemiaa on lähes kaksi vuotta eletty, niin nyt on myöskin aika tarkastella sitä, että jos vastaavia tukimuotoja tarvitaan jossain vaiheessa myöhemmin tehdä, niin ne samat virheet, mitä on tehty näiden prosessien aikana, eivät voi enää toistua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

18.46 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tuon sivistysvaliokunnan puheenjohtajana sivistysvaliokunnan terveiset tähän asiaan. Meillähän oli sellainen mahdollisuus, että saimme antaa tähän lausunnon, ja näitä meidän lausunnossa olevia asioita on kiitettävästi otettu tässä huomioon — kiitos siitä. Haluan kuitenkin nyt kertoa, mikä meidän ajatus tästä oli siinä vaiheessa ennen tätä päätöksentekoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

Sivistysvaliokuntahan haluaa muistuttaa, että korona-ajan menetysten korvaukset on kohdennettava tapahtuma-alan yrityksille yhdenvertaisesti. Olemme joka ikinen kerta, kun tämä kustannustukilakiesitys on tullut tänne, saaneet lausua. Joka ikinen kerta sivistysvaliokunta on ollut nimenomaan oman sektorinsa — yritysten ja tapahtuma-alan ja kulttuuritoimijoiden — puolella. Me olemme tehneet kaikkemme sen eteen, että me kuulemme heitä ja välitämme sitten hallitukselle myöskin viestiä siitä, miten vaikea tilanne heillä on.

Kulttuuri- ja tapahtuma-alan ongelma on nimenomaan ollut se, että kovinkaan moni ei ennen tätä niin sanotusti retuuttia, tätä koronapandemiaa, tiennyt sitä ansaintalogiikkaa, mikä kulttuuri- ja tapahtuma-alalla on, puhumattakaan sitten freelancereiden tilanteesta, joka on aivan kestänyt ollut tässäkin pandemiatilanteessa. Siitä syystä nyt, kun on hiljalleen opittu, miten erilaisia yrityksiä, miten erilaisia toimijoita on kulttuuri- ja tapahtuma-alalla, pidämme tärkeänä, että sitä nyt sitten myöskin näissä tukimuodoissa otetaan huomioon ja jatkossa sitten kehitetään kaiken kaikkiaan — muun muassa sosiaaliturvaa, mutta myöskin yritystukimuotoja, varsinkin jos tämä pandemia tai epidemia tästä nyt jatkuu.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin tarpeellisenä kaikkia taloudellisia tukia, joilla korvataan luovien alojen sekä liikunnan ja urheilun toimijoiden korona-ajan rajoituksista johtuneita menetyksiä. Valiokunta on kantanut huolta tapahtuma-alan ahdingosta koko koronapandemian ajan. Uusimmassa lausunnossaan valiokunta katsoo, että yrityksille rajoituksien vuoksi myönnettävä sulkemiskorvaus tulisi jatkossa kohdentaa niin, että myös isot tapahtuma-alan toimijat, ilman yleisöä järjestettävät tapahtumat sekä toiseen ajankohtaan siirretyt yleisötapahtumat huomioitaisiin paremmin. Tukimaksimin korottaminen nykyisestä 2,3 miljoonasta 10 miljoonaan euroon tulee myös valmistella mahdollisimman pian.

Valiokunta pitää erinomaisena sitä, että tapahtuma-alan tukimuotoja on saatujen kokemusten perusteella kehitetty ja pyrkimyksenä on ollut saada yhä useampi toimija tukien piiriin. Tukimuotoja tuleekin kehittää edelleen niin, ettei väliinputoajaryhmiä pääse syntyämään. Tapahtuma-alan elpymistä on tuettava myös esimerkiksi kehittämällä tapahtumatakuuta. Sen piiriin on jatkossa otettava myös pienemmän liikevaihdon toimijat ja ympäri-vuotinen tapahtumatoiminta.

Meidän erityinen kannanotomme on, että rajoituksissa on käytettävä jatkossa painavampaa harkintaa. Koronan vuoksi asetetut rajoitustoimenpiteet eivät ole kohdelleet toimialoja tai yrityksiä tasapuolisesti. Valiokunta muistuttaa, että tapahtuma-alan on kohdistunut kovia rajoitustoimia, jotka ovat heikentäneet sen toimintaedellytyksiä. Tapahtuma-alan rajoituksissa tulee valiokunnan mukaan jatkossa käyttää painavampaa harkintaa. Rajoituksia asetettaessa täytyy myös huomioida riittävä ennakointi sekä toimialan erityispiirteet ja moninaisuus. Rajoitusten tulee olla välttämättömiä, tarkkarajaisia ja oikeasuhtaisia. Valiokunta korostaa alan elpymisen tärkeyttä ja muistuttaa lausunnossaan, että alan toimijoita auttaa suuresti uskottava näkymä kannattavan liiketoiminnan käynnistämisestä ja jatkuvuudesta. Tämä valiokunnan lausuntohan on kokonaisuudessaan luettavissa eduskunnan verkkopalvelussa.

Totean vielä sen, että kun sain eilen tapahtuma-alan ja kulttuurialan toimijoilta adressin, jonka oli monituhantinen joukko kirjoittanut, niin he toivoivat ennen kaikkea sitä, että parasta elpymistä on se, että he saavat tehdä työtä. Se oli hyvin sanottu. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Könttä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

18.50 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Toivottavasti nyt käsittelyssä oleva tukikokonaisuus on viimeinen, jonka joudumme tekemään tai joka meidän onkin tehtävä, mutta kun tämä koronakriisi nyt toivottavasti näyttää olevan hiipumassa ainakin Suomessa, niin nyt täytyy tietysti tarkoin harkita, millä keinoin tilanne pidetään näin hyvänä kuin se tällä hetkellä on, että tämänkaltaisiin toimiin emme enää joutuisi.

Koronakriisi on koetellut monella tapaa elinkeinoelämää, matkailu- ja ravintola-alaa, taapahtuma-alaa, kulttuuritoimijoita, urheilua ja niin edelleen, ja varsinkin viimeisimmät rajoitukset, jotka ovat osin olleet kyllä perusteltuja, ovat koetelleet yrittäjiä ja ennen muuta freelancereita kohtuuttomalla tavalla. Sen takia on hyvä, että meillä on erilaisia tukimalleja ollut käytössä. Mutta on aivan rehellistä todeta, että kun tämä kriisi Suomen ja koko maailman yllätti, ei oltu valmiita tekemään sellaisia tukimuotoja, jotka olisivat kaikenkattavia, joissa ei olisi virheitä ja joissa ei olisi pullonkauloja ja semmoisia sokeita kulmia ja pisteitä.

Tämän koronakriisin jälkeen — kun toivon, että olemme jo varmuudella toivottavasti sen puolivälin ainakin ohittaneet, mutta koskaan ei voi sanoa ei koskaan — toivon, että teemme sellaisen kokonaisarvion poikkiministeriöittäin, poikkivirastoittain, jossa kartoitamme, minkälaisia valmiita työkaluja voimme näistä nyt käytetyistä työkaluista ottaa ja toisaalta, kuinka voimme niitä kehittää paremmiksi, jotta sitten, kun tulee seuraava kriisi, mikä ikinä se onkaan, meillä on valmiina tukitoimet. On selvää, että rajoituksia ei ole kukaan mielellään asettanut, mutta ne on asetettu sen takia, että on ollut suuri tarve suojella kansanterveyttä ja suojella kansalaisia, ja on selvää, että näin myös moni muu läntinen maa on toiminut, ja sillä lailla suomalaista yhteiskuntaa on saatu turvattua.

Mutta siinä missä rajoitusten logiikka ja rajoitusten perustelut eivät ole ehkä olleet kaikkein kestävimpiä, kyllä meidän päättäjien täytyy avoimin mielin olla myös kritiikille alttiita, koska kyllä näissä on myös virheitä tehty, mutta toki ne ovat aina ajassaan tulleet.

Arvoisa puhemies! Tiivistäen: toivotaan, että kyseessä on viimeinen tukipaketti tähän liittyen, ja olenkin varma, että hallitus tekee tästä myös jälkikäteen kokonaisvaltaisen arvioon, ja toivottavasti jatkossa, jos näitä joudutaan tekemään, meillä on parempia ja nopeampia ja paremmin kaikki huomioon ottavia tukimuotoja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen, Matias.

18.53 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on nyt kustannustuen kuudes kierros, ja toden totta olemme joutuneet näitä käsittelemään tässä eduskunnan suuressa salissa jo useaan kertaan. Se on tässä vaiheessa kuitenkin edelleen perusteltua oikeudenmukaisuussyistä, mutta on todettava, että Suomessa kokonaissumma yritystukien osalta korona-aikana lähentelee jo 4,5:tä miljardia euroa. Kansainvälisessä vertailussa se ei ole erityisen paljoa myöskään suhteutettuna bkt:hen, mutta sitä perustelee myös se, että Suomen kohdistunut taloudellinen isku on ollut muita maita pienempi. Suomessa on onnistuttu ehkä muita maita paremmin myös tasapainoilemaan terveyden ja taloudellisen avaamisen välillä, ja tämä tulee olemaan tärkeää myös jatkossa, kun yritämme pitää pandemiaa tällä laskevalla uralla.

Nyt tehdään jälleen merkittäviä muutoksia kustannustukeen. Olemme kehittäneet kustannustukea jokaisella kierroksella, ja laskemme nyt tätä omavastuun ja liikevaihdon aleman prosenttia 30:stä 25:een. Vertailukauden muutos mahdollistaa myös uusille yrityks-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

sille, tässä korona-aikana perustetuille yrityksille, mahdollisuuden hakea kustannustukea ja sulkemiskorvausta.

Yhteensä tämän kierroksen tuet maksavat Suomen valtiolle yli 200 miljoonaa euroa plus aiemmilta kierroksilta jääneet kustannustuen rahat. Jonkin verran siis on jäänyt käyttämättä rahaa myös näillä aiemmilla kierroksilla. On tärkeää, että tapahtuma- ja kulttuurialaa varten valmistellaan riittävän ajoissa ensi kesää ja varmasti syksyäkin varten tapahtumatakuu sen varalle, että uusi muunnos tai muu käänne tässä pandemiassa vielä pakottaa näiden rajoitusten käyttöönottoon.

Arvoisa puhemies! Käsittelytapa, jolla nämä asiat on valmisteltu ja tuotu eduskunnalle, on ollut erittäin vaikea. Ymmärrämme sinänsä, että ministeriössä on kova työtahti ja muutokset pandemiassakin tapahtuvat yllättäen, mutta silti kun kysymys on jo kuudennesta kustannustukikierroksesta, olisimme valiokunnassa odottaneet, että saamme tämän esityksen käsittelyymme aikaisemmin, nopeammin heti rajoituspäätösten jälkeen. Toisaalta erityisen moitittavaa tässä tapauksessa oli, että saimme vielä kesken valiokuntakäsittelyn aika ison muutoksen käsiteltäväksemme, mutta koska kysymys oli yrityksille tärkeästä muutoksesta, niin päätimme sen ottaa käsittelyyn ja sisällyttää tähän valiokunnan muutettuun esitykseen. Mutta tähän käsittelytapaan ja asioiden valmisteluun on syytä kiinnittää huomiota myös jälkiarvioinnissa, kun tätä pandemia-aikaa sitten sen jälkeen uudelleen arvioidaan.

Jatkossa on erittäin tärkeää, että meillä on paitsi tällaisessa kriisitilanteessa myös normaaliaikoina käytössä reaaliaikaista dataa päätöksenteon tukena, ja siksi talousvaliokunnan esittämä lausuma tilannehuoneen välittömästä jatkosta on erittäin tärkeä. Haluan vielä nostaa esiin, että otimme tästä lausumaehdotuksesta pois erilaiset selvitykset ja haluamme, että nyt siirrytään suoraan toteuttamiseen. Eli talousvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että palaamme reaaliaikaisen datan käyttöön välittömästi ja jatkamme sitä tästä eteenpäin myös normaaliaikana.

Tärkeää on myös toinen lausumamme kriisin aikaisten yritystukien kokonaiskuvan ja kansainvälisen vertailun tekemisestä. Siitä on monenlaisia käsityksiä tässäkin salissa, ja on tärkeää, että meillä on käytössämme paitsi nämä luvut myös tarkempaa analyysiä siitä, miten eri tukimuodot toimivat — paitsi näistä suorista tuista, mitä kustannustuki edustaa, mutta myös lainojen, lainatakausten, pääomasijoitusten ja muiden yritysten tukemiseksi käyttöön otettujen mallien arvioinnista on tehtävä analyysiä yhdessä tutkijoiden, korkeakoulujen ja tietysti tämän uudelleen käyttöön otettavan tilannehuoneenkin kanssa. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

18.57 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Myös liikennevaliokunta lausui kustannustuki kutosesta, ja valiokunta piti hyvänä, että esityksellä pyritään yritysten toiminnan jatkuvuuden tukemiseen pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa. Pandemian vuoksi välttämättömät rajoitus- ja kieltotoimet ovat saadun selvityksen mukaan väistämättä vaikuttaneet erityisesti henkilöliikennepalvelujen kysyntään ja sitä kautta toimialan yritysten toimintaedellytyksiin. Yritysten yleisellä kustannustuella on ollut liikennealalla olennaista merkitystä siihen, että elinkelpoisten yritysten maksuvaikeuksia ja konkurssveja on voitu välttää.

Liikennevaliokunnan saaman selvityksen mukaan monien liikennealan toimijoiden tilanne ja näkymä palvelujen kysynnästä jatkuu edelleen epävarmana, ja siksi valiokunta piti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

erittäin tärkeänä, että liikennealan toimijat kuuluvat esityksen mukaisesti lain soveltamisalan piiriin. Keskeistä on jatkossa pyrkiä nostamaan liikenteen palvelutaso aiemmalle tasolle siltä osin kuin se on heikentynyt pandemian aikana. Joukkoliikennöitsijöiden osalta tukea tarvitaan lisää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

18.59 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Täällä ovat monet käyttäneet hyviä puheenvuoroja, talousvaliokunnan puheenjohtaja ja jäsenet. Varmaan isossa kuvassa tilanne on se, että nämä kustannustuet ovat parantuneet, kehitys on kehittynyt, ja tässä kohtaa tietysti päähuomio on ollut matkailussa, ravintoloissa ja tapahtumissa, jotka liittyvät lähinnä kulttuuri- ja liikuntatapahtumiin. Kiitos myös, että sivistysvaliokunnan huomioita on kuultu, vaikkakin toki akuutti kriisi on yhä olemassa. Tämän kahden vuoden aikana todellakin kriisi on näkynyt myös sivistysvaliokunnan työssä, erityisesti tietysti kasvatuksen, koulutuksen, opetuksen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön osalta. Huoli siis on ollut jatkuva ja toki jatkuu yhä.

Tämä lakiesitys, kustannustuki kutoonen, tuo taas osaltaan nyt toivon sanomaa. On selvää, että koska yritysten toimintaa on rajoitettu viranomaisten toimesta, on oikein, että rajoitusten vuoksi aiheutuneita menetyksiä korvataan yrityksille. On selvää, että esimerkiksi liikunnan ja urheilun toimialan yrityksille rajoitukset ovat aiheuttaneet mittavia taloudellisia menetyksiä. Koronapandemian aikana liikunnan ja urheilun elinkeinotoimintaa on rajoitettu toistuvasti täyskielloin tai osallistujamäärärajoituksilla. Meille kaikille ovat tulleet tutuiksi tyhjät tai puolityhjät katsomot sekä kokonaan peruutetut vaikkapa ottelut ja ottelutapahtumat. Urheiluseuroilla on kuitenkin usein esimerkiksi velvollisuus osallistua sarjatoimintaan sekä sitoumuksia myös yhteistyökumppaneiden kanssa, eikä otteluita ole voinut jättää pelaamatta.

Arvoisa puhemies! Sulkemiskorvausta ja kustannustukea on toki kehitetty koko ajan, jotta ne kohdistuisivat mahdollisimman hyvin. Rajoituksista kärsineitä on tuettava, eikä tuen ulkopuolelle jääviä välinpatoajaryhmiä enää oikein saisi syntyä.

Puhemies! Kaikista parasta tukea olisi se, jos rajoituksista todella päästäisiin nyt kokonaan eroon. Näin loppusanoina: avataan kulttuuri, avataan liikunta, vapautetaan ravintoloiden aukioloajat ja päästetään kaikki nuoret lähiopetukseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Valiokunnan puheenjohtaja Grahn-Laasonen.

19.02 Sanni Grahn-Laasonen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos käydyistä keskusteluista ja myös lausuntovaliokunnille painokkaista puheenvuoroista.

Talousvaliokunnan jäsen, edustaja Mäkyne nosti esiin tähän aikatauluun ja valiokunnan työhön liittyvät haasteet, jotka johtuivat siitä, että tämä esitys tuli kovin myöhään. Tämä tuli siinä vaiheessa, kun rajoituksia käytännössä jo oltiin purkamassa, ja yritykset olisivat tarvinneet tiedon ja viestin näistä tuista paljon aikaisemmin. Lisäksi ihan hyvän lainsäädännön hengessä, kun ollaan kaksi vuotta eletty pandemiaoloissa, aivan niin suuria perusteita tällaiselle kiireellisyydelle valiokuntakäsittelyvaiheessa ei ole, kun hallitus vielä satoi tämän lisätalousarvioprosessiin. Toivon, että tämä oli nyt viimeinen kerta, kun tällaisella aikataululla joudumme työskentelemään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

Ihan rehellisesti tässä mietinnössä toteamme myöskin sen, että käsillä olevan lainsäädäntöehdotuksen osalta talousvaliokunnalla ei ole ollut kunnollista mahdollisuutta arvioida sitä, onko ehdotettu tukilainsäädäntö paras mahdollinen tapa elinkeinojen tukemiseen vallitsevissa olosuhteissa ja ottaen huomioon erilaiset yritystoiminnan tukemisen muodot.

Se, minkä haluan myös nostaa esiin, mikä on lausumassakin sisällä, on tämä tilannehuoneen jatko. Tietysti päätöksenteon pitää pohjautua tutkittuun tietoon, ja mitä parempaa dataa ja reaaliaikaista tietoa meillä on käytössä, sitä parempaa valmistelua voidaan tehdä. Näin ollen on erikoista, että hallitus ei ole huolehtinut siitä, että tilannehuoneen toiminta voisi jatkua. Talousvaliokunta pitää sitä erittäin valitettavana. Nyt käsillä olevan hallituksen esityksen tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa olisi ajantasainen tieto taloudesta ollut erityisen hyödyllistä. Tuki-instrumentin laaja-alainen tarkoituksenmukaisuusarviointi edellyttäisi kokonaiskuvaa yritysten ulottuvilla olleista tai edelleen olevista tuista. Näin ollen talousvaliokunta pitää välttämättömänä, että tilannehuoneen toiminnan jatkuvuus turvataan mahdollisimman pikaisesti, ja siksi esitämme tästä aiheesta myöskin lausumaa. Toivon, että eduskunnassa on laaja enemmistö sen takana, että tarvitsemme tietopohjaista päätöksentekoa. Tämä virhe, joka on jo tapahtunut, pitää pikaisesti korjata.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

19.04 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ajattelin käyttää vielä puheenvuoron. Tuossa oli äsken sivistysvaliokunnan lausunnosta tiivistelmä, mutta haluan yleisellä tasolla näistä määräaikaisista kustannustukiasioista vielä sanoa.

Kyllähän tämä epidemia on koetellut yritysten kestävyyskykyä, taloudellista kestävyyskykyä, mutta myös yrittäjien henkistä kestävyyskykyä tosi paljon. Sehän on ollut aika surullista katsottavaa, että aina kun näitä tukimuotoja on tullut — tietenkin on ymmärrettävää, että sillä ensimmäisellä kerralla, kun tänne tulivat nämä, eihän se voinut olla ihan vielä sitä, mitä tässä nyt tarvittiin, ja olen siitä tietysti tyytyväinen, että ne ovat kehittyneet koko ajan ja on otettu huomioon erilaisia yrityksiä, erilaisia toimialoja, on otettu yksinyrittäjiä, pk-yrittäjiä ja niin edelleen — kyllä tämä aikamoista kompurointia on ollut, kun ajatellaan, että meillä on jo näin mones kierros ja aina vain tulee sitten sitä, että pitäisi olla ne tarkkarajaisuus, räätälöinnit ja oikeasuhtaisuus, mitä esimerkiksi tapahtuma-alallakin tuodaan esiin. Ja totta kai yritykset ja alat vertaavat toinen toisiinsa, että mitä saavat toiset ja mitä saavat toiset ja kohdellaanko yhdenvertaisesti.

No, kaatunutta maitoa on turha itkeä, mutta nyt kun sitten me tiedämme, että tämä ei missään nimessä viimeinen pandemia ole eikä myöskään viimeinen tällainen eräänlainen kriisitilanne yhteiskunnassa, eli aina niitä on portailla ja eteisessä jo monta odottamassa, niin näitä kaikkia pitää hioa ja nimenomaan sitä yrityselämän tuntemusta. En nimittäin missään nimessä haluaisi uskoa, että se tämän hallituksen yrittäjävastaisuus olisi rantautunut myöskin näihin tukimuotoihin, en halua uskoa sitä, vaikka välillä itsellenikin usko loppuu. Joka tapauksessa toivon, että näistä otetaan nyt opiksi ja tehdään sellainen sapluuna siitä, mitä pitää seuraavalla kerralla olla huomioituna, ja varsinkin seuraavan pandemian aikana. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.